

GENERALITAT
VALENCIANA

Vicepresidència i Conselleria
d'Igualtat i Polítiques Inclusives

GUIA DE LLENGUATGE INCLUSIU EN L'ÀMBIT DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

Direcció General d'Infància i Adolescència
Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives

C/De la Democràcia, 77
Ciutat Administrativa 9 d'Octubre – Torre 3 Planta 2
46,018 València

derechosinfancia@gva.es

Juliol 2020

GUIA DE LLENGUATGE INCLUSIU EN L'ÀMBIT DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

1. TERMINOLOGIA GENERAL
 - 1.1. COL·LECTIU D'ATENCIÓ
 - 1.2. INTERVENCIÓ FAMILIAR
2. TERMINOLOGIA SISTEMA PROTECCIÓ
 - 2.1. SITUACIONS JURÍDIQUES
 - RISC - INTERVENCIÓ FAMILIAR
 - DESEMPARAMENT I TUTELA
 - 2.2. FORMES EXERCICI DE LA GUARDA
 - ACOLLIMENT FAMILIAR
 - ACOLLIMENT RESIDENCIAL
 - ADOPCIÓ
 - DELEGACIÓ DE GUARDA AMB FINALITATS D'ADOPCIÓ
 - 2.3. MESURES JUDICIALS
 - 2.4. RECURSOS
3. DRETS I PARTICIPACIÓ INFANTIL
4. COL·LECTIUS VULNERABLES
 - LGTBI
 - DIVERSITAT FUNCIONAL
 - XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS MIGRANTS SENSE REFERENT FAMILIAR
 - VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA
5. BIBLIOGRAFIA
6. GLOSSARI ALFABÈTIC

1. TERMINOLOGIA GENERAL

1.1. COL·LECTIU D'ATENCIÓ

INFÀNCIA

Període que s'estén des del desenvolupament prenatal fins a l'adolescència primerenca. Es tracta, doncs, d'una etapa crucial de creixement i desenvolupament.

Malgrat això, les etapes de caràcter completament biològic i psicològic no poden ser categories tancades. La infància és una construcció social que, per a definir-la cal tindre en compte les característiques socials, econòmiques, històriques i culturals. Aquesta constitueix un espai social i heterogeni on s'han de reconèixer moltes infàncies, i cap d'aquestes per damunt de l'altra, i cal fugir de categories tancades que estigmatitzen i patologitzen.

L'ús del terme "infantil" no ha de tindre una càrrega ni positiva ni negativa, igual que el substantiu del qual en pren l'origen. És important deixar d'utilitzar aquest adjectiu per a restar valor a les accions o omissions d'altres grups socials.

XIQUET, XIQUETA O ADOLESCENT

En l'article 1 de la Convenció sobre els Drets del Xiquet (CDN) s'entén per xiquet tot ésser humà menor de díhuit anys, llevat que, en virtut de la llei que li siga aplicable, haja aconseguit la majoria d'edat abans. Idea que es reflecteix en el nostre ordenament jurídic a través de l'article 2 de la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garantia de la infància i l'adolescència, que ho trasllada al concepte xiquets, xiquetes i adolescents com aplicable a tots els menors de 18 anys.

L'ús del terme xiquet, encara que des d'un punt de vista lingüístic pot fer referència a xiquets i xiquetes, indistintament, tendeix a restar visibilitat a les xiquetes com a titulars expressos de drets. Es recomana que xiquet no s'utilitze com a terme genèric sinó que es faça referència a "xiquetes i xiquets" o, amb el propòsit d'utilitzar una expressió més inclusiva, ampliar-la a "xiquetes, xiquets i adolescents".

També s'aconsella evitar l'ús de la paraula "menor". És rellevant utilitzar paraules que els atorguen entitat pròpia. Amb l'ús d'aquest terme se'ls nega i es transmet un significat a conseqüència de la no pertinença a un grup de poder majoritari. A més, l'ús d'aquest terme remet a una imatge de la xiqueta, xiquet o adolescent com a "objecte" i no com a subjectes de dret.

Tanmateix, la categoria "menor d'edat" com a terme jurídic té existència pròpia i l'ús d'aquest terme s'ha de reduir a aquest àmbit o, si escau, ser substituït per "persona menor d'edat".

NIÑES

En castellà s'ha format el terme *niñes* com a solució per a les persones que no s'identifiquen i rebutgen el gènere socialment assignat al seu sexe de naixement i que, a més, tampoc no s'identifiquen amb l'altre gènere o amb algun en particular, no accepten que se'ls denomine amb les paraules existents que fan al·lusió a dones i homes, per exemple, en casos com xiquetes o xiquets. Per això, demanden que, en aquestes paraules, l'última vocal (que fa referència al gènere) se substituïska per les lletres e o x, per exemple *niñes* o *niñxs*.

ADOLESCÈNCIA

Etapa del desenvolupament que marca el pas de la infància a l'adulthood. En aquesta etapa es produeixen canvis ràpids i de gran magnitud que donen lloc a la maduració física, psicològica i social de les persones que la transiten.

Ateses les diferències que separen les persones més joves de les més grans en el trànsit d'aquest període de vida, resulta útil dividir-lo en dues parts:

- l'adolescència primerenca (dels 10 anys als 14 anys)
- l'adolescència tardana (dels 15 anys als 19 anys)¹

Malgrat això, les etapes de caràcter completament biològic i psicològic no poden ser categories tancades. L'adolescència és una construcció social que, per a definir-la s'han de tindre en compte les característiques socials, econòmiques, històriques i culturals. Aquesta constitueix un espai social i heterogeni on s'han de reconèixer moltes adolescències, i cap d'aquestes per damunt de l'altra, i cal fugir de categories tancades que estigmatitzen i patologitzen.

JOVE/JOVES/JOVENTUT

Període que, segons la definició de les Nacions Unides, s'estén entre els 15 i 24 anys.

MAJORIA D'EDAT

L'article 12 del títol I de la Constitució Espanyola estableix que les persones amb nacionalitat espanyola són majors d'edat als díhuit anys.

Això implica que la persona adquireix capacitat plena d'obrar i de participar en qualsevol activitat i/o assumpte legal de qualsevol tipus, a més de ser responsable de les seues pròpies accions, com a obligacions contractuals o responsabilitat per negligència. En algunes situacions, una persona pot adquirir capacitat plena d'obrar, encara que no haja aconseguit una edat determinada. Això pot ser conseqüència d'un acte concret, com contraure matrimoni, o com a resultat d'un procés d'emancipació.

1.2. INTERVENCIÓ FAMILIAR

BON TRACTE

Es defineix en les relacions amb una altra persona (i/o amb l'entorn) i es refereix a les interaccions (amb aquesta persona i/o amb aquest entorn) que promouen un sentiment mutu de reconeixement i valoració.

Perquè hi haja bon tracte no és suficient que no hi haja maltractament, necessita una relació que genere satisfacció i benestar entre els qui interactuen. Aquest tipus de relació, a més, és una base que afavoreix el creixement i el desenvolupament personal.

Les relacions de bon tracte sorgeixen de la capacitat de reconèixer que existeix un "jo" i també que existeix un "altre", tots dos amb necessitats diferents que es tenen en compte i es respecten.

DESENVOLUPAMENT INTEGRAL

Procés de canvi evolutiu determinat per múltiples factors que s'expressa en manifestacions corporals, psicològiques i socials que varien al llarg del temps i possibiliten la integració i diferenciació de l'ésser humà. Les transformacions ocorren des de la concepció i estan determinades tant per aspectes individuals com per l'entorn que, quan és l'adequat, brinda l'oportunitat d'expressar les potencialitats del patrimoni genètic.

EQUITAT

Decisió de fer front a la injustícia mitjançant accions de redistribució (per a injustícies derivades del repartiment dels recursos) i reconeixement (per a injustícies socioculturals).

INCLUSIÓ

Reconeixement de la necessitat d'adaptar les cultures, les polítiques i les pràctiques per a atendre les necessitats diferents de cada persona, i, així mateix, eliminar les barreres que impedeixen aqueixa possibilitat.

CRIANÇA POSITIVA

D'acord amb la definició encunyada en la Recomanació 19, del Comit  de Ministres del Consell d'Europa (2006), als estats membres, sobre polítiques de suport a l'exercici positiu de la criança, la criança positiva es refereix:

“al comportament dels pares, fonamentat en l'inter s superior del xiquet, que té cura, desenvolupa les capacitats d'aquest, no és violent i ofereix reconeixement i orientació que inclouen l'establiment de límits que permeten el ple desenvolupament del xiquet”.

La criança positiva és aquella que:

- Promou vincles afectius sans, protectors i estables.
- Proporciona un entorn educatiu estructurat en rutines i hàbits, a través dels quals es transmeten de manera flexible normes i valors.
- Proporciona estimulació, suport i oportunitats d'aprenentatge.
- Es basa en el reconeixement dels assoliments i capacitats dels fills i filles i en l'acompanyament que se'n fa en la vida quotidiana, tot això en un entorn lliure de violència física, verbal i emocional.

Al seu torn, l'enfocament de la criança positiva té en compte les necessitats que presenten les figures parentals per a poder realitzar adequadament la tasca educadora.

INTERVENCIÓ FAMILIAR

Procés que s'inicia quan els serveis socials de l'entitat local, després d'avaluar que un xiquet, xiqueta o adolescent es troba en una situació de risc, té necessitat de la intervenció professional.

Aquesta intervenció s'estructura a través d'un “projecte d'intervenció social i educatiu familiar” a fi de revertir la possible situació de risc, i està destinat a millorar les condicions personals, familiars i socials de la persona protegida.

2. TERMINOLOGIA SISTEMA PROTECCIÓ

2.1. SITUACIONS JURÍDIQUES

INTERÉS SUPERIOR DEL XIQUET, XIQUETA O ADOLESCENT

La Convenció sobre els Drets del Xiquet atorga al xiquet, xiqueta o adolescent el dret perquè es considere i es tinga en compte de manera primordial el seu interès superior en totes les mesures o decisions que l'afecten, tant en l'esfera pública com en la privada, i anteposar aquest objectiu sobre qualsevol altre interès legítim que hi poguera concórrer. Es garanteix d'aquesta manera el gaudi ple i efectiu de tots els drets de la infància i adolescència i el seu desenvolupament holístic.

És un concepte dinàmic que abasta diversos temes en constant evolució. A partir d'ací comença el seu caràcter complex, i el seu contingut s'ha de determinar cas per cas, cosa que implica l'avaluació de forma individual.

Es tracta, doncs, d'un terme flexible i adaptable. S'ha d'ajustar i definir de manera individual, de conformitat amb la situació concreta del xiquet, xiqueta o dels xiquets i xiquetes afectats, i tenint en compte el context, la situació i les necessitats personals.

A l'efecte de la interpretació i aplicació es recomana l'aplicació dels elements de ponderació i les garanties del procés degut, recollits en l'article 2 de la Llei orgànica 1/1996.

Així mateix, es recomana, pel que fa a la interpretació, ajustar-se als principis recollits en l'Observació general número 14, sobre el dret del xiquet perquè el seu interès superior siga una consideració primordial del Comitè dels Drets del Xiquet.

PÀTRIA POTESTAT

És el conjunt de drets i deures que corresponen a les mares i pares sobre les persones i els béns dels fills i filles, per a la protecció i formació integral d'aquests, des de la concepció d'aquests i mentre siguen persones menors d'edat i no s'hagen emancipat. Aquesta funció comprén els deures i les facultats següents:

- Vetlar per ells, tindre'ls en companyia seua, alimentar-los, educar-los i procurar-los una formació integral.
- Representar-los i administrar els seus béns.

SITUACIÓ DE RISC

Es considera situació de risc per a la persona menor d'edat aquella que, per circumstàncies personals, interpersonals o de l'entorn, ocasiona un perjudici per al desenvolupament i/o benestar personal o social d'aquest menor, sense que siga necessària l'assumpció de la tutela en compliment de la llei per a adoptar les mesures encaminades a la correcció.

Es declararà la situació de risc quan la manca de col·laboració efectiva de les persones progenitores o les que exercisquen la tutela o guarda de fet o de dret, en el projecte d'intervenció social i educatiu familiar que estipule serveis socials, impedisca o no permeta la consecució dels objectius del projecte d'intervenció esmentat.

L'apreciació, la intervenció i l'execució de mesures davant de situacions de risc correspon a l'entitat local on residisca de fet la persona protegida.

En les situacions de risc, quan el perjudici que afecta la persona menor d'edat no assoleix la gravetat suficient per a justificar-ne la separació del nucli familiar, és llavors que la intervenció de la Generalitat i de les administracions consisteix a dur a terme totes les accions que calga per a eliminar, dins de la institució familiar, els factors de risc.

L'acció protectora ha de tindre l'objectiu de salvaguardar i restituir els drets del xiquet, xiqueta o adolescent, mitjançant una actuació en el seu mitjà que permeta disminuir els factors de risc i potenciar els de protecció, de manera que pugua continuar en el seu entorn familiar sense menyscapte del seu benestar ni del seu desenvolupament.

Per tant, les mesures de suport familiar són accions prioritàries en les situacions de risc.

SITUACIÓ DE DESEMPARAMENT

Situació que es produeix de fet a causa de l'incompliment o de l'impossible o de l'inadequat exercici dels deures de protecció establits per les lleis per a la guarda de les persones menors d'edat, quan aquestes resten privades de la necessària assistència moral i de les atencions per al seu desenvolupament personal i físic.

El desemparament s'ha de declarar, amb l'acord previ de la Comissió de Protecció de la Infància i l'Adolescència, mitjançant una resolució motivada de l'òrgan de la Generalitat competent per a adoptar mesures de protecció de la infància i l'adolescència.

TUTELA

Institució per la qual s'encomana a una persona, tutor o tutora, la representació dels fills o filles menors d'edat. L'objecte de la tutela és la guarda i protecció de la persona i els seus béns. Es troba subjecte a tutela qui es declare en situació de desemparament.

2.1. FORMES EXERCICI DE LA GUARDA

GUARDA

Facilitar totes les atencions i tindre en companyia els xiquets i xiquetes menors d'edat.

La guarda s'ha de realitzar mitjançant l'acolliment familiar i, si aquesta no és possible o convenient per a l'interés de la persona protegida, mitjançant l'acolliment residencial.

GUARDA MITJANÇANT RESOLUCIÓ JUDICIAL

Aquella que s'exerceix en virtut d'un acord de l'autoritat judicial.

GUARDA PROVISIONAL

Aquella que s'exerceix davant de situacions que requereixen atenció immediata, en aquells casos en què no siga possible restituir la guarda als representants legals de la xiqueta, xiquet o adolescent o hi haja indicis que aquesta situació pugui ser contrària al seu interès. Aquesta atenció s'ha de prestar inicialment a través de les residències o llars de recepció, i el termini serà de quaranta-cinc dies, amb la possibilitat de pròrroga per uns altres quaranta-cinc dies, el termini màxim en què s'ha de procedir a la reunificació familiar, a la declaració de la situació de desemparament o a promoure la tutela ordinària o a una altra mesura de protecció que siga procedent.

GUARDA VOLUNTÀRIA

La Generalitat assumirà la guarda a sol·licitud de les persones titulars de la pàtria potestat o la tutela, després d'acreditar que existeixen circumstàncies greus que els impedeixen tindre una cura adequada de la persona protegida, i que aquestes circumstàncies són transitòries. Per un període màxim de dos anys, que es podrà prorrogar, excepcionalment, com a màxim per un altre any, si l'interés de la persona protegida així ho aconsella i si és previsible la reunificació familiar en aquest termini.

DELEGACIÓ DE LA GUARDA AMB FINALITATS D'ADOPCIÓ

S'ha de formalitzar quan l'entitat pública eleve la proposta d'adopció de la xiqueta o xiquet o quan considere que, abans d'elevat aquesta proposta, siga necessari establir un període d'adaptació del xiquet o xiqueta a la família.

ACOLLIMENT FAMILIAR

Mesura de protecció per la qual es produeix la plena participació d'una persona menor d'edat en la vida d'una família substitutiva o complementària de la pròpia, de manera que pugui disposar de les oportunitats de relació i vinculació necessàries per a un adequat desenvolupament afectiu. A través de l'acolliment, la família assumeix les obligacions de vetlar per aquesta persona menor, tindre-la en companyia seua, alimentar-la, educar-la i procurar-li una formació integral i comunitària en un entorn afectiu mentre dure la mesura.

L'òrgan que exercisca la tutela o assumisca la guarda de la persona protegida ha de formalitzar aquesta mesura mitjançant una resolució administrativa, amb l'acord previ de la Comissió de Protecció de la Infància i Adolescència, sempre que siga possible i no és contrari a l'interés de la xiqueta, xiquet o adolescent, de manera prioritària a l'acolliment residencial.

ACOLLIMENT EN FAMÍLIA EXTENSA

Acolliment dut a terme per tota persona amb la qual la persona protegida mantinga un vincle de parentiu o una relació afectiva rellevant prèvia.

ACOLLIMENT EN FAMÍLIA EDUCADORA

Acolliment dut a terme per persones amb les quals la persona protegida no haja mantingut prèviament cap vincle de parentiu o relació afectiva.

ACOLLIMENT D'URGÈNCIA

Modalitat d'acolliment, amb una durada màxima de sis mesos, que presenta com a finalitat la d'evitar la institucionalització del xiquet o xiqueta mentre es realitza un estudi de les circumstàncies individuals, familiars i socials que han originat la situació de desprotecció en què es troba.

ACOLLIMENT TEMPORAL

Modalitat d'acolliment en què se cerca una família alternativa, de manera temporal, fins que desapareguen les circumstàncies que van impedir la convivència amb els seus progenitors.

Té caràcter transitori, perquè de la situació del xiquet o xiqueta es preveu la reinserció en la seua mateixa família o mentre s'adopta una mesura de protecció que tinga un caràcter més estable. Ha de tindre una durada màxima de dos anys, llevat que l'interés superior de la persona menor d'edat aconselle la pròrroga de la mesura.

ACOLLIMENT PERMANENT

Modalitat d'acolliment emprada quan no és previsible el retorn immediat a la seua família, resulta difícil anticipar quan es produirà, davant circumstàncies especials o passats dos anys d'acolliment temporal.

ACOLLIMENT ESPECIALITZAT

Modalitat d'acolliment que es desenvolupa en una família en què algun dels seus membres disposa de qualificació, experiència i formació específica per a exercir aquesta funció respecte de les persones menors d'edat amb necessitats o circumstàncies especials.

ACOLLIMENT PROFESSIONALITZAT

Modalitat d'acolliment definit d'igual manera que l'especialitzat del qual únicament es distingeix perquè en aquest cas hi ha una relació laboral entre la família acollidora i l'entitat pública.

PROGRAMES DE RESPIR A L'ACOLLIMENT FAMILIAR

Programa dirigit a les famílies que acullen persones protegides, amb la finalitat de proporcionar un recurs que els done suport en l'exercici de les seues responsabilitats proporcionant la possibilitat de realitzar altres activitats que els permeten descansar del seu rol cuidador.

Programes destinats a les famílies acollidores amb l'objectiu d'atendre les necessitats que pogueren sorgir durant el procés de l'acolliment.

REGISTRE DE FAMÍLIES ACOLLIDORES

Suport informàtic en què les direccions territorials competents en matèria d'infància i adolescència han d'inscriure les persones que, sent-ne residents al territori de la Comunitat Valenciana, hagen sigut declarades aptes per a formalitzar delegacions de guarda de caps de setmana i vacances, i/o acolliments familiars en qualsevol de les modalitats previstes.

VALORACIÓ DE L'APTITUD

Procés en què les persones residents a la Comunitat Valenciana que s'ofereixen per a formalitzar acolliments familiars són formades i se'n valora l'aptitud per a l'oferiment concret que realitzen. La declaració d'aptitud s'ha de resoldre mitjançant una resolució administrativa de la persona titular de la direcció territorial que corresponga, amb l'acord previ de la comissió competent, sense que siga possible la formalització de cap acolliment familiar amb persones que no hagen sigut declarades aptes prèviament.

Durant la vigència de la declaració d'aptitud, la família acollidora pot dur a terme acolliments successius mentre no siga revocada i que s'ajusten a les característiques de la seua aptitud, i també a les circumstàncies de la persona acollida que està en condicions d'atendre.

ACOLLIMENT RESIDENCIAL

Mesura de protecció mitjançant la qual es proporciona a una persona protegida un lloc de residència i convivència i una atenció orientada al seu desenvolupament holístic i comunitari.

- **Llar**, recurs d'acolliment residencial que no supera les huit places.
- **Residència**, recurs d'acolliment residencial que supera les huit places.

DE RECEPCIÓ

Establiments de caràcter obert que, a més de prestar atenció immediata, duen a terme l'estudi de la situació personal, social i familiar de les persones acollides i del seu entorn, a fi de proposar la mesura de protecció que resulte més adequada al seu interès, per això, la permanència en aquest recurs ha de ser durant el temps estrictament necessari.

ESPECÍFICS PER A PROBLEMES GREUS DE CONDUCTA

Aquells recursos d'acolliment residencial destinats a xiquets, xiquetes i adolescents que presenten problemes de conducta no causats per malalties o trastorns mentals que requerisquen un tractament específic.

D'ACOLLIMENT GENERAL

En els altres casos.

Amb la finalitat d'unificar conceptes i adaptar-los a la nomenclatura actual, es recomana que els recursos residencials de protecció s'ajusten, independentment dels programes que s'implementen internament, a la nomenclatura següent:

CAPACITAT INFERIOR A 8 PLACES		
LLAR	DE RECEPCIÓ	D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA
	ESPECÍFIC PER A PROBLEMES GREUS DE CONDUCTA	
	D'ACOLLIMENT GENERAL	
CAPACITAT SUPERIOR A 8 PLACES		
RESIDÈNCIA	DE RECEPCIÓ	D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA
	ESPECÍFICA PER A PROBLEMES GREUS DE CONDUCTA	
	D'ACOLLIMENT GENERAL	

Terminologia que convé evitar: centre o llar de menors, centre o llar d'acolliment de menors i qualsevol altre que contemple el terme menor. També els que es referisquen a aquests recursos com a asil, hospici, reformatori, orfenat o preventori.

DELEGACIONS DE GUARDA PER A ESTADES, CAPS DE SETMANA I VACANCES

Amb la finalitat d'afavorir la inclusió social i el desenvolupament de la persona protegida, de donar suport en la seua labor a la família que l'acull, o quan siga convenient al seu interès per altres raons, l'òrgan que exercisca la tutela o haja

assumit la guarda pot acordar la delegació de guarda per a estades, eixides de caps de setmana o vacances.

Les eixides que no suposen la pernocta fora de la residència o de la llar no s'han de considerar estades.

ADOPCIÓ

Mesura de protecció en benefici de l'interés superior de la persona menor d'edat que implica la ruptura total de vincles jurídics amb la família d'origen i la constitució d'una nova filiació diferent de la biològica entre dues persones entre les quals no existeix una relació.

ADOPCIÓ OBERTA

Aquella en la qual, després de la constitució, es manté alguna forma de relació o contacte a través de visites o comunicacions entre el xiquet o xiqueta, els membres de la família d'origen que es considere i l'adoptiva, i s'afavorirà especialment la relació entre els germans biològics i aquesta serà la forma d'adopció preferent sempre que responga a l'interés de la persona protegida.

ADOPCIÓ SENSE OFERIMENT PREVI

Aquella modalitat d'adopció que, ateses les singulars relacions d'una persona tutelada per la Generalitat, es determine que aquesta respon al seu interès, però només si es duu a terme per una persona o parella determinada.

ADOPCIÓ INTERNACIONAL

S'entén per adopció internacional aquella en què una persona menor d'edat considerada adoptable per l'autoritat estrangera competent i amb residència habitual a l'estranger, és o serà desplaçada a Espanya per adoptants amb residència habitual a Espanya, bé després de l'adopció d'aquesta a l'estat d'origen o bé amb la finalitat de constituir aquesta adopció a Espanya.

VALORACIÓ D'IDONEÏTAT

Procés que té per objecte promoure i comprovar que la família reuneix les condicions adequades per a la constitució de la filiació adoptiva respecte d'un projecte adoptiu concret, al qual restarà circumscrita la declaració d'idoneïtat.

2.1 MESURES JUDICIALS

SISTEMA PENAL JUVENIL

És un sistema de l'Administració de justícia que estén els drets i les garanties del procés degut de les persones adolescents als qui s'acuse d'haver participat en la comissió d'una infracció a la llei penal.

La característica principal d'aquests sistemes és que la pena és educativa i sancionadora alhora, permet la reparació del mal causat i, consegüentment, l'arxivament de la causa amb la menor restricció de drets possible per a privilegiar la integració social de la persona jove.

El mandat de la justícia penal adolescent és contribuir al fet que les persones adolescents es responsabilitzen dels seus actes i assegurar sempre el benestar d'aquestes persones. La privació de llibertat ha de ser l'últim recurs, i només per a infraccions molt greus. Sempre es dona prioritat a les mesures socioeducatives.

MESURA SOCIOEDUCATIVA

És una mesura jurídica substitutiva de la privació de la llibertat que s'aplica a les persones adolescents que van cometre algun delictes.

Té com a objectiu evitar aquells càstigs i sancions que afecten negativament la socialització de la persona adolescent autora d'una infracció, i constitueix al mateix temps una sanció i una oportunitat de resocialització. Conté una dimensió coercitiva, perquè la persona adolescent està obligada a complir-la, i és també educativa, perquè el seu objectiu no es redueix a penar aquest sinó a promoure la seua integració social. Algunes de les mesures socioeducatives són: la llibertat assistida, la prestació de serveis a la comunitat, l'obligació de reparar el mal i la mediació.

PROGRAMES DE MEDI OBERT

Es denominen programes de medi obert aquells que estan destinats a l'execució d'alguna de les mesures següents, establides en la Llei orgànica 5/2000: tractament ambulatori, assistència en un centre de dia, llibertat vigilada, convivència amb una altra persona, família o grup educatiu, prestacions en benefici de la comunitat i realització de tasques socioeducatives.

PRIVACIÓ DE LLIBERTAT

Tota forma de detenció, empresonament o internació en un establiment públic o privat del qual no es permet eixir al xiquet, xiqueta o adolescent per la seua pròpia voluntat, mitjançant una ordre de qualsevol autoritat pública.

Aquest concepte inclou totes les formes d'allotjament, i no distingeix ni exclou, en virtut de qüestions referides al motiu de l'allotjament, la modalitat, l'autoritat que va prendre la decisió o la institució que la implementa.

RESIDÈNCIES SOCIOEDUCATIVES PER A PERSONES MENORS D'EDAT EN CONFLICTE AMB LA LLEI

Recursos residencials destinats a l'execució de les mesures privatives de llibertat.

Terminologia que convé evitar: centres de reeducació i "menors delinqüents" (o "adolescents delinqüents", "precoços delinqüents"). Aquestes expressions estan revestides d'un sentit pejoratiu que defineix els adolescents a partir d'una conducta o d'un comportament i reforcen, així, prejudicis, estigmes i desigualtats socials. No s'han d'utilitzar per a referir-se a adolescents en conflicte amb la llei penal, ja que remetent al sistema del patronat que els considera com a "objectes" i no com a subjectes de drets, com els concep la CDN. Per això, es recomana l'ús d'expressions que definisquen la situació en la qual es troben els joves o els actes que han comés en lloc de "demonitzar-los" o "marginar-los" per la seua conducta. Les expressions més adequades que convé utilitzar són "adolescents en conflicte amb la llei penal", "adolescents infractors".

2.2. RECURSOS

ENTITATS DE SEGUIMENT ACOLLIMENT FAMILIAR

Entitats sense ànim de lucre contractades per l'Administració per a dur a terme les intervencions tècniques en matèria d'acolliment en famílies educadores.

EQUIP ESPECÍFIC D'INTERVENCIÓ AMB INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA (EEIIA)

Equip específic amb caràcter interdisciplinari i d'àmbit municipal adreçat a xiquets, xiquetes i adolescents que es troben en una situació de vulnerabilitat, risc (amb declaració o sense), desemparament o amb mesures jurídiques de protecció, i a les famílies d'aquests.

Els encarregats de la derivació de les intervencions que es consideren pertinents són els Serveis Socials d'Atenció Primària Bàsica.

Les actuacions dins de la intervenció poden ser individuals, familiars o grupals, i s'han de realitzar a través de les tècniques d'orientació psicosocial, mediació i psicoteràpia. La finalitat de la intervenció ha de ser la consecució dels objectius plantejats després de la valoració i del diagnòstic de la situació.

Terminologia en desús: Servei Especialitzat d'Atenció a la Família i Infància (SEAFI).

PLA DE PROTECCIÓ

Pla individualitzat respecte de les xiquetes, xiquets i adolescents que la Generalitat n'haja assumit la tutela o guarda, el qual ha d'establir l'objectiu de la intervenció, les mesures que cal dur a terme, la previsió o no de reunificació familiar i el termini de l'execució del pla.

Terminologia que convé evitar: PPM (Pla de protecció de menors).

SERVEI DE SUPORT A L'EMANCIPACIÓ I AUTONOMIA PERSONAL

Recurs destinat a coordinar i impulsar el procés de suport i orientació, en el període de transició a la vida independent i autònoma de la població jove que, a causa de la situació que té de vulnerabilitat i dependència, requereix una atenció especialitzada d'acompanyament.

LLAR D'EMANCIPACIÓ

Servei de suport a l'emancipació i autonomia personal de joves extutelats o extutelades que hagen arribat a la majoria d'edat amb un programa d'allotjament incorporat. Aquest recurs atén persones joves entre 18 i 25 anys.

UNITATS EXTERNES D'EMANCIPACIÓ

Servei de suport a l'emancipació i autonomia personal de joves extutelats o extutelades que hagen arribat a la majoria d'edat i altres persones joves que encara es troben en situació de guarda o tutela o mesura judicial sense programa d'allotjament incorporat. Aquest recurs atén persones joves entre 16 i 25 anys.

PROGRAMES DE PREPARACIÓ PER A LA VIDA INDEPENDENT

Es tracta de programes que propicien el seguiment socioeducatiu, allotjament, inserció sociolaboral, suport psicològic i ajudes econòmiques a les persones a partir de 16 anys que es troben sota la tutela de la Generalitat, o els qui estiguen sota la guarda de la Generalitat i es troben en risc d'exclusió social, pel fet de mancar de suports familiars adequats.

També tenen dret a participar en aquests programes els qui, en complir la majoria d'edat, estiguen en aquesta situació, fins que aconseguisquen una vida autònoma o, com a màxim, fins als 25 anys.

LLIBRE DE VIDA

Recurs tècnic per a abordar la història de vida dels xiquets i xiquetes protegits per l'entitat pública.

Consisteix en un document gràfic de la història i dels esdeveniments més significatius de la persona menor d'edat acollida i ha de presentar una imatge positiva i constructiva, estar ordenat i contindre informacions rellevants i variades.

S'ha d'iniciar en el moment que la persona menor d'edat protegida comença la convivència en règim d'acolliment familiar o residencial, i s'ha d'actualitzar i prolongar tot el temps que la persona menor d'edat romanga sota la tutela de la Generalitat.

L'objectiu principal del llibre de vida és ajudar el xiquet, xiqueta o adolescent a comprendre els esdeveniments significatius del seu passat, a afrontar els sentiments derivats d'aquestes vivències i implicar-los en la planificació de les seues vides.

PUNT DE TROBADA FAMILIAR

És un servei específic que presta temporalment atenció professional especialitzada per a facilitar que els xiquets, xiquetes i adolescents puguin mantindre relacions amb els seus familiars o persones acostades durant els processos i les situacions de separació, divorci, protecció d'infància i adolescència o altres supòsits d'interrupció de la convivència familiar.

SERVEIS D'ATENCIÓ DIÛRNA DE SUPORT CONVIVENCIAL I EDUCATIU

Serveis de caràcter preventiu que han d'atendre la infància i joventut, on el context personal, familiar, ocupacional i d'inserció social requereix suport social i educatiu. Té com a objectiu la potenciació del desenvolupament personal i la integració social, així com de l'autonomia personal d'aquests a través d'activitats d'oci, culturals, ocupacionals i rehabilitadores.

S'aconsella emprar aquesta terminologia en substitució de "centre de dia de suport convivencial i educatiu".

SERVEIS D'ATENCIÓ DIÛRNA D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Serveis de caràcter preventiu que han d'atendre adolescents de 14 a 18 anys i joves fins als 25 anys, que en el període de transició d'aquests a la vida independent i autònoma, a causa de la situació que tenen de vulnerabilitat i dependència, requereixen una atenció especialitzada. Tenen com a objectiu la potenciació del seu desenvolupament personal i la integració social, i també l'adquisició de les habilitats sociolaborals necessàries per a la inserció social i laboral, a través d'activitats formatives, ocupacionals, rehabilitadores, d'oci i culturals.

S'aconsella emprar aquesta terminologia en substitució de "centre de dia d'inserció sociolaboral".

DESPLAÇAMENT TEMPORAL DE PERSONES MENORS D'EDAT ESTRANGERES

Hi ha tres tipus de programes de desplaçament diferents: per estudis, per tractaments mèdics i per vacances.

Els programes de desplaçament temporal de persones menors d'edat estrangeres amb finalitats de tractament mèdic o gaudi de vacances només les podran promoure les persones jurídiques següents:

- Administracions públiques.
- Associacions sense ànim de lucre.
- Fundacions o altres entitats alienes als qui exercisquen la pàtria potestat o tutela dels menors.

Els programes de desplaçament temporal de persones menors d'edat estrangeres amb finalitats d'escolarització també poden ser promoguts, a més de les persones jurídiques indicades en l'apartat anterior, per persones físiques alienes als qui exercisquen la pàtria potestat o la tutela de les persones menors d'edat.

La competència per a autoritzar el desplaçament temporal de persones menors d'edat estrangeres (no europees) és de l'Administració de l'estat. La competència autonòmica es redueix a l'emissió d'un informe preceptiu per part dels òrgans competents en matèria de protecció, no vinculant.

DESPLAÇAMENT PER ESTUDIS

És una autorització que habilita a romandre a Espanya per un període superior a 90 dies per a la realització o ampliació d'estudis en un centre d'ensenyament autoritzat a Espanya, en un programa a temps complet, que conduïska a l'obtenció d'un títol o certificat d'estudis.

DESPLAÇAMENT PER TRACTAMENTS MÈDICS

És una autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals que es pot concedir per raons humanitàries pel fet de patir una malaltia sobtevinguda de caràcter greu que requerisca assistència sanitària especialitzada, no accessible al seu país d'origen, i que el fet de ser interrompuda o de no rebre-la supose un greu risc per a la salut o vida.

Excepcionalment no cal que siga sobrevinguda en el supòsit de prolongar la permanència d'una persona menor d'edat estrangera desplaçada temporalment a Espanya per a tractament mèdic, una vegada esgotada la possibilitat de prolongar la situació d'estada i que la permanència siga imprescindible per a la continuació del tractament.

DESPLAÇAMENT PER VACANCES.

Desplaçament de persones menors d'edat estrangeres a Espanya per a períodes no superiors a noranta dies, en programes de caràcter humanitari promoguts i finançats per les administracions públiques, associacions sense ànim de lucre o fundacions o altres entitats o persones alienes als qui exerceixen la seua pàtria potestat o tutela, per a estades temporals amb finalitats de gaudi de vacances.

Es necessita l'autorització expressa de qui exercisca la pàtria potestat o tutela, així com l'informe previ favorable del subdelegat del Govern o delegat del Govern a les comunitats autònomes uniprovincials, al territori de les quals romandran.

Si els xiquets, xiquetes o adolescents romanen amb famílies o persones individuals, aquestes han d'expressar per escrit el coneixement que el desplaçament d'aquests no té per objecte l'adopció i el compromís d'afavorir el retorn al país d'origen o procedència d'aquests.

3. DRETS I PARTICIPACIÓ INFANTIL

COMITÉ DRETS DEL XIQUET

És un grup de persones encarregades de supervisar si els estats que han signat i ratificat la Convenció sobre els Drets del Xiquet (CDX) compleixen amb les seues obligacions de protegir els drets de la infància.

CONSELL D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

És l'òrgan mitjançant el qual la Generalitat fa efectiu el dret de xiquets, xiquetes i adolescents a ser escoltats col·lectivament en els assumptes que els concerneixen.

Ha d'estar adscrit a la conselleria amb competència en matèria de drets de la infància i l'adolescència.

CONSELL INFANTIL I ADOLESCENT DEL SISTEMA DE PROTECCIÓ

És l'òrgan mitjançant el qual la Generalitat fa efectiu el dret de xiquets, xiquetes i adolescents sota la guarda o la tutela de la Generalitat a ser escoltats col·lectivament respecte de l'acció protectora.

Ha d'estar adscrit a la conselleria amb competència en protecció de la infància i l'adolescència.

CONSELL LOCAL D'INFÀNCIA

Òrgans consultius i de participació dels xiquets i les xiquetes en tots aquells assumptes que els afecten, directament o indirectament, en l'àmbit municipal.

CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DEL XIQUET

És un tractat internacional de les Nacions Unides que reconeix que totes les persones menors de 18 anys tenen dret a ser protegides, desenvolupar-se i participar activament en la societat, i estableix que els xiquets i xiquetes són

subjectes de dret. Va ser adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989.

Ha sigut ratificat per tots els països (a excepció dels Estats Units) i s'ha convertit així en el primer tractat internacional de drets humans amb una aprovació quasi universal.

DECLARACIÓ DE DRETS DEL XIQUET

Abans que existira la Convenció sobre els Drets del Xiquet, l'únic document internacional que reconeixia l'existència dels drets de la infància era la Declaració de Drets del Xiquet.

A diferència de la convenció, no tenia valor legal per als països que la signaven. La primera declaració es va signar el 1924 i, després, es va ampliar el 1946 i el 1959.

DRETS HUMANS

Normes que reconeixen i protegeixen la dignitat de tots els éssers humans. Aquests drets regeixen la manera en què els individus viuen en societat i es relacionen entre si, igual que les seues relacions amb l'estat i les obligacions de l'estat cap a ells.

Els drets humans són atributs inherents a tota persona humana únicament per la condició de ser-ho, sense distinció d'edat, raça, sexe, religió, nacionalitat, classe social o posició econòmica, i constitueixen necessitats bàsiques, la satisfacció de les quals és indispensable per al desenvolupament dels éssers humans. L'estat té el deure de respectar i garantir aquests drets i d'establir les condicions de vida necessàries perquè es puguin exercir plenament.

Són universals, irrenunciables, indivisibles, imprescriptibles i jurídicament exigibles.

Els Drets del Xiquet són també Drets Humans.

ESPAI AMIGABLE AMB LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

Es tracta d'un espai dissenyat amb la participació activa de la infància i l'adolescència que inclou, en els seus objectius, propostes i desenvolupament, un lloc inclusiu per a xiquetes, xiquets i adolescents.

És un espai en què s'ofereix un lloc segur, de confiança i d'interés per a la infància i adolescència i on es respecten tots els seus drets.

ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

Llocs d'intercanvi i trobada d'idees, on les persones menors d'edat entenen que la seua participació és imprescindible en tots els àmbits de la vida quotidiana. En aquests llocs, el paper de les persones adultes que acompanyen la participació és l'aposta per circuits d'escolta, de diàleg obert, d'opinió i d'interacció que generen les condicions òptimes per a garantir el protagonisme de la infància i adolescència.

FORMAT AMIGABLE

Material adaptat a la infància i adolescència, amb la finalitat de contribuir a l'exercici del dret a cercar, rebre i utilitzar informació sobre els assumptes que els afecten.

El contingut, llenguatge i format d'aquest material respecta les característiques i necessitats dels xiquets, xiquetes i adolescents, amb l'objectiu que disposen dels recursos adequats per a conèixer, expressar el seu punt de vista i ser escoltats.

OBSERVATORI VALENCIÀ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

És l'òrgan col·legiat superior de participació en matèria d'infància i adolescència, adscrit a l'òrgan directiu de la Generalitat amb competències en matèria d'infància i adolescència.

PARTICIPACIÓ INFANTIL I ADOLESCENT

Procés de compartir decisions que afecten la vida pròpia i la del context en què es viu. És la manera de construir democràcia i ciutadania crítica i compromesa on les xiquetes, xiquets i adolescents són subjectes actius, autònoms i amb capacitat d'acció social.

SUBJECTE DE DRETS

Persones (individuals o col·lectives) titulars de drets o deures fonamentals.

4. COL·LECTIUS VULNERABLES

Al llarg del text de la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i adolescència, es recullen nombrosos col·lectius objecte d'especial atenció per part de la norma, com ara:

- Xiquets, xiquetes i adolescents amb diversitat funcional o discapacitat (art. 59).
- Minories culturals, infància i adolescència que pertanyen al poble gitano (art. 61).
- Xiquets, xiquetes i adolescents amb conductes disruptives (art. 62).
- Xiquets, xiquetes i adolescents víctimes d'explotació sexual, prostitució i pornografia infantil (art. 14).
- Xiquets, xiquetes i adolescents estrangers no acompanyats (art. 123).

Així mateix, la participació de les persones menors d'edat com a subjectes actius de dret en la vida social, política, econòmica, cultural, artística, esportiva i recreativa del seu entorn els converteix, així mateix, en un col·lectiu objecte d'especial atenció també en totes aquestes esferes de la vida.

Promovent sempre com a principi rector la no discriminació per raó de naixement, sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, edat, nucli familiar, ideologia, nacionalitat, ètnia, religió, llengua, cultura, opinió, diversitat funcional o discapacitat.

És per això que, a través d'aquest document, pretén recollir aquells conceptes i eines que de manera transversal també s'han d'aplicar a la infància i adolescència integrada en altres col·lectius.

4.1. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

Per a la utilització de la terminologia recomanable des d'una perspectiva de valoració de la diversitat de gènere i afectivosexual (tal com estableix com a línia d'actuació l'article 4 de la Llei 26/2018), i aconseguir així la promoció i protecció dels drets en l'àmbit de la infància i l'adolescència del col·lectiu LGTBI (lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals i intersexuals) es recomana l'ús dels termes recollits en la normativa específica, així com les recomanacions dels organismes oficials, com ara:

- Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI.

- Llei 8/2017, de 7 d'abril, de la Generalitat, integral del reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere a la Comunitat Valenciana.
- Glossari de termes sobre diversitat afectivosexual. Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

4.2. XIQUETS, XIQUETES, ADOLESCENTS AMB DISCAPACITAT O AMB DIVERSITAT FUNCIONAL

El conjunt de xiquets, xiquetes o adolescents amb diversitat funcional o discapacitat estaria format per totes aquelles persones menors d'edat que atesa la diversitat física, mental, intel·lectual, cognitiva o sensorial que tenen, previsiblement de caràcter permanent, en la interacció amb diverses barreres, puguen impedir la participació plena i efectiva en la societat en igualtat de condicions amb els altres.

Per a la utilització de la terminologia recomanable des d'una perspectiva de promoció i protecció dels drets en l'àmbit de la infància i l'adolescència amb discapacitat es recomana l'ús dels conceptes recollits en textos com ara:

- Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat, de modificació de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'estatut de les persones amb discapacitat. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, València, Espanya, 26 d'abril de 2018.
- Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. *Boletín Oficial del Estado*, Madrid, Espanya, 15 de desembre de 2006.
- Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, Nova York, Estats Units d'Amèrica, 13 de desembre de 2006.
- Confederació Espanyola de Persones amb Discapacitat Física i Orgànica (2018). *Llenguatge inclusiu. Pautes per a l'ús d'un llenguatge correcte, respectuós i consensuat per a referir-se a les persones amb discapacitat física i orgànica i comunicar de manera no sexista*, Madrid, Espanya: ed. COCEMFE.
- ILUNION Comunicació Social (2019), *Guia d'estil sobre discapacitat per a professionals dels mitjans de comunicació*, Madrid, Espanya: Reial Patronat sobre Discapacitat.

4.3. XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS MIGRANTS SENSE REFERENTS FAMILIARS

L'article 123 de la normativa autonòmica de drets i garanties de la infància i l'adolescència reconeix el col·lectiu dels xiquets, xiquetes i adolescents estrangers no acompanyats com a grup que requereix una protecció adequada a les seues necessitats específiques. Per a això, és fonamental utilitzar un llenguatge comú i adequat a la situació personal i administrativa d'aquests.

A continuació, es destaquen alguns dels conceptes bàsics aplicables a aquest grup.

MIGRACIÓ

És un fenomen pel qual algunes persones deixen el seu lloc de residència per a establir-se en un altre país o regió. Es diu emigració a l'eixida de persones del seu país d'origen i immigració a l'entrada de persones en un país receptor.

XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS MIGRANTS SENSE REFERENTS FAMILIARS

Persones menors de 18 anys nacionals d'un tercer país que es troben al país receptor sense la protecció d'un familiar o adult responsable d'aquests, siga legalment o d'acord amb els usos i costums, mentre no estiguen efectivament sota la cura d'un adult responsable d'ells.

MIGRANTS EN SITUACIÓ ADMINISTRATIVA IRREGULAR

Són les persones d'altres països que es troben a Espanya i manquen de la regularització administrativa i/o jurídica des del punt de vista de les lleis migratòries.

NATURALITZACIÓ O NACIONALITZACIÓ

Procés administratiu pel qual la ciutadania d'un estat adquireix la nacionalitat d'un altre país.

REFUGIAT O REFUGIADA

És la persona que amb temors fundats de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobe fora del país de la seua nacionalitat i cerque protecció en un altre país.

REUNIFICACIÓ FAMILIAR

Dret de la infància que la Convenció sobre els Drets del Xiquet reconeix a tots els xiquets, xiquetes i adolescents que, per qualsevol circumstància, visquen en un país diferent del dels seus progenitors.

La reunificació familiar permet a les famílies travessar les fronteres i establir-se en un país diferent al seu país d'origen a fi de romandre unides.

ASIL

Protecció que un estat concedeix al seu territori a un individu davant la persecució d'un altre estat.

L'asil es concreta en dos drets: el dret a entrar al territori del país d'acolliment i el dret a no ser obligat a eixir d'aquest territori de manera forçosa. L'asil suposa una protecció duradora enfront de la persecució, el qual va un pas més enllà que el refugi, que és una protecció transitòria.

APÀTRIDA

Persona a la qual cap país li reconeix la ciutadania. Encara que, segons la Carta de Drets Humans, tota persona té dret a una nacionalitat, en la pràctica hi ha diferents situacions que poden provocar l'apàtrida: guerres civils, desaparició de països, decisions governamentals, pertinença a minories perseguides o conflicte entre legislacions, per exemple.

També són apàtrides els xiquets i xiquetes que no són registrats en nàixer.

Terminologia que convé evitar: MENAS (menors estrangers no acompanyats), migrant o immigrant il·legal.

4.4. VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA SEXUAL

L'article 14 de la Llei 26/2018 estableix l'encàrrec a la Generalitat de desenvolupar els programes necessaris per a previndre i protegir els xiquets, xiquetes i adolescents de qualsevol forma d'explotació de la seua sexualitat, de prostitució i de pornografia infantil, de formes de violència com la mutilació genital i el matrimoni forçat i per a garantir que no siguen objecte de cap mena de tràfic, venda o sostracció.

Per a això, recull la necessitat de dur a terme la formació per a la totalitat de professionals de l'àmbit de la infància i l'adolescència, i de sensibilització al conjunt de la societat. En aquesta línia, aquest document pretén recollir una mostra dels principals conceptes en aquest àmbit.

VIOLÈNCIA

Implica "l'ús de la força, física o moral". De fet, cada vegada més es reconeix que la violència contra les xiquetes, els xiquets i els adolescents pot ser no solament física sinó també psicològica i sexual.

VIOLÈNCIA SEXUAL CONTRA XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS

Aquest terme sembla tindre un significat generalment acceptat per a referir-se a l'explotació i l'abús sexual i pot ser usat com un terme general per a referir-se conjuntament a aquests fenòmens, tant pel que fa als actes de comissió i omissió, com associada a la violència física i psicològica.

Es tractaria, per tant, de tota actuació de caràcter sexual en què una persona s'aprofita de la desigualtat de poder sobre el xiquet, xiqueta o adolescent emprant la manipulació o la força per a obtindre satisfacció sexual.

AGRESSIÓ SEXUAL DE XIQUETES, XIQUETS I ADOLESCENTS

Delicte que consisteix en la realització d'actes atemptatoris contra la llibertat sexual d'una persona emprant violència o intimidació.

ABÚS SEXUAL DE XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS

No requereix un element d'intercanvi, i pot produir-se per la mera finalitat de la gratificació sexual de la persona que comet l'acte. Així mateix, aquest tipus d'abús sexual pot tindre lloc tant si existeix contacte com si no, com, per exemple, en l'exhibicionisme o l'exposició a material pornogràfic.

Una de les múltiples formes de victimització sexual a les quals pot enfrontar un xiquet o una xiqueta, en què no hi ha ús de força ni amenaces per part del perpetrador, ja que aquest aconsegueix el seu objectiu, senzillament, fent ús de la manipulació o de la seua relació de confiança o autoritat amb relació a la persona menor d'edat.

BARNAHUS

Recurs per a atendre, des d'una unitat centralitzada, les xiquetes, xiquets i adolescents víctimes d'abús sexual i maltractament.

El seu objectiu principal és disposar de professionals especialitzats i coordinats, i agrupar en un mateix espai tots els recursos que intervenen en un cas d'abús sexual infantil, per a disminuir així la victimització secundària de la infància i l'adolescència i de les seues famílies.

Tenint tots els recursos sota el mateix sostre s'evita que la persona menor d'edat revisca l'abús sexual a través de múltiples declaracions i, alhora, ofereix un entorn amigable i respectuós amb les seues necessitats.

VIOLACIÓ D'UNA XIQUETA, UN XIQUET O UN ADOLESCENT

És un delictes que consisteix a forçar una persona (en aquest cas una xiqueta, un xiquet o un adolescent) a mantindre relacions sexuals contra la seua voluntat i que, sovint, implica l'ús de força o violència física.

ASSETJAMENT SEXUAL A XIQUETES, XIQUETS I ADOLESCENTS

La noció d'assetjament sexual abasta tant l'assetjament físic com el verbal. Es refereix no solament a la conducta sexual amb la intenció explícita de violar la dignitat d'una altra persona, sinó també a conductes de naturalesa sexual que una persona experimenta com a ofensives o intimidants. Es contemplen en aquesta definició els gestos obscens i el llenguatge lasciu dirigits cap a una altra persona.

TOCAMENTS SEXUALS A XIQUETES, XIQUETS O ADOLESCENTS

Els tocaments de caràcter sexual a una xiqueta, un xiquet o un adolescent suposen una forma d'abús sexual.

XIQUETES, XIQUETS I ADOLESCENTS EN (SITUACIÓ DE) PROSTITUCIÓ

Aquest terme fa referència principalment a la situació o condició de vida de la xiqueta, el xiquet o l'adolescent que es troba en el medi de la prostitució.

D'altra banda, pot ser utilitzat per a indicar que una xiqueta, un xiquet o un adolescent viu en un ambient de prostitució sense ser explotat/ada sexualment. Per exemple, els progenitors o altres membres de la família poden estar implicats en la prostitució, siga com a prostitutes o com a proxenetes.

XIQUETA, XIQUET O ADOLESCENT “UTILITZAT” O “EXPLOTAT” EN LA PORNOGRAFIA O EN MATERIALS PORNOGRÀFICS

Aquell material pornogràfic per a l'elaboració del qual ha existit una implicació directa de xiquetes, xiquets o adolescents.

SÈXTING

Intercanvi de missatges o imatges sexuals i la creació, l'intercanvi i la transmissió d'imatges de persones nues o quasi nues sexualment suggeridores a través de telèfons mòbils i/o internet.

CORRUPCIÓ DE XIQUETES, XIQUETS I ADOLESCENTS AMB FINALITATS SEXUALS

Es refereix a aquells actes pels quals la xiqueta, el xiquet o l'adolescent presencia abusos o activitats sexuals.

CIBERASSETJAMENT PEDÒFIL

Fa referència al procés pel qual una persona estableix/entaula una relació amb una xiqueta, un xiquet o un adolescent, siga en persona o mitjançant l'ús d'internet o altres tecnologies digitals, per a facilitar el contacte sexual, en línia o fora de línia, amb aqueixa persona.

En el ciberassetjament pedòfil pot afegir-se la circumstància de l'engany sobre l'edat o altres circumstàncies de la persona que comet el ciberassetjament pedòfil.

PERSONES MENORS D'EDAT PERPETRADORES

Aquelles persones majors de catorze anys i menors de díhuit que hagen comés fets tipificats com a delictes o faltes en el Codi Penal o les lleis penals especials i que se'ls pugua exigir-ne la responsabilitat. Gaudiran de tots els drets reconeguts en la Constitució i en l'ordenament jurídic, particularment en la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, així com en la Convenció sobre els Drets del Xiquet, de 20 de novembre de 1989, i en totes aquelles normes sobre protecció de menors contingudes en els tractats celebrats vàlidament per Espanya.

PROVA PRECONSTITUÏDA

És una eina jurídica que permet prendre declaració als xiquets, xiquetes i adolescents víctimes i/o persones especialment vulnerables mitjançant la intervenció de professionals experts, especialment professionals de psicologia, que dirigeixen i condueixen l'entrevista amb la finalitat d'obtenir un testimoniatge vàlid.

Aquesta prova es realitza en un espai especialment dissenyat per a això amb càmera Gesell, i la segueix en directe el jutjat d'instrucció corresponent, que és el competent per a atorgar-li validesa com a prova de càrrec preconstituïda a aquesta declaració.

La prova preconstituïda permet que la víctima no haja de repetir les declaracions durant el procediment davant del jutjat i del públic quan se celebre el judici, i així se'n preserva el testimoniatge i s'evita la victimització secundària.

Amb freqüència, la prova preconstituïda sol culminar amb l'emissió i la ratificació d'informes pericials psicològics de credibilitat del testimoniatge.

SERVEI D'ATENCIÓ PSICOLÒGICA A XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS QUE HAN PATIT ABÚS SEXUAL I/O EXPLOTACIÓ SEXUAL, AIXÍ COM A PERSONES MENORS D'EDAT PERPETRADORES

Realitza les valoracions que han de servir de base per a avaluar l'afectació que el possible abús ha tingut en la persona menor d'edat i realitzar, posteriorment, les sessions de tractament.

Les tasques d'aquest servei són diferents de les que realitzen les psicòlogues o psicòlegs forenses amb adscripció als instituts de Medicina Legal.

TRÀFIC DE XIQUETES, XIQUETS I ADOLESCENTS

Pràctica que implica la captació, el transport, el trasllat, l'acolliment o la recepció de persones, que recorre a l'amenaça o a l'ús de la força o altres formes de coacció, al rapte, al frau, a l'engany, a l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per a obtenir el consentiment d'una persona que tinga autoritat sobre una altra amb finalitats d'explotació.

Aquesta explotació ha d'incloure, com a mínim, l'explotació de la prostitució aliena o altres formes d'explotació sexual, els treballs o serveis forçats, l'esclavitud o les pràctiques anàlogues a l'esclavitud, la servitud o l'extracció d'òrgans.

VICTIMITZACIÓ

VICTIMITZACIÓ PRIMÀRIA

És la que pateix la víctima a les mans de la persona agressora, això és, la que deriva de la comissió patiment del delicte.

VICTIMITZACIÓ SECUNDÀRIA

És la que pateix la víctima quan no rep una adequada protecció a causa d'un fet delictiu per part del sistema judicial, policial o social.

VICTIMITZACIÓ TERCIÀRIA

És la que pateix la víctima a conseqüència de les etiquetes i estigmes de la societat.

Terminologia que convé evitar: treballador sexual infantil, pornografia infantil, turisme sexual, material eròtic infantil, tràfic de xiquets, xiquetes o adolescents o xiqueta, xiquet o adolescent prostitut/a no s'han d'emprar, ja que pot danyar la xiqueta, el xiquet o l'adolescent i/o hi ha la possibilitat de traslladar la culpa a aquests.

5. BIBLIOGRAFIA

5.1 BIBLIOGRAFIA

- Fons de les Nacions Unides per a la Infància (2011). *Estat mundial de la infància 2011. L'adolescència. Una època d'oportunitats*.
Recuperat d'<https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/EMI2011.pdf>.
- Fons de les Nacions Unides per a la Infància (2012). *The right of Children with disabilities to education: A rights-based approach to inclusive education*.
Recuperat
d'https://www.unicef.org/disabilities/files/UNICEF_Right_to_Education_Children_Disabilities_En_Web.pdf.
- Organització Mundial de la Salut (2007). *Early childhood development: a powerful equalizer*.
Recuperat
d'https://www.who.int/social_determinants/resources/ecd_kn_report_07_2007.pdf.
- Ajuntament de Madrid. Àrea d'Equitat, Drets Socials i Ocupació. Direcció General d'Infància i Adolescència (2018). *Guía para promover la participación infantil y adolescente en la ciudad de Madrid*.
Recuperat
d'<https://enclavedeevaluacion.com/wp-content/uploads/2018/05/GUIA-PARTI-INFANTIL-MADRID-INTERACTIVO.pdf>.
- Fons de les Nacions Unides per a la Infància. *Glossari sobre no-violència, pau i bon tracte*.
Recuperat d'<https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/recursos/unicef-educase--glosario-paz-no-violencia.pdf>.
- UNICEF(s.f.) *Glossari sobre no-violència, pau i bon tracte*.
Recuperat d'<https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/recursos/unicef-educase--glosario-paz-no-violencia.pdf>.
- HARDT, m. i NEGRI, A. (2004). *Multitud*. Editorial Debat. Barcelona.
- UNICEF(s.f.) *Glossari: drets de la infància*.

Recuperat d'<https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/comunicacion/unicef-educa-glosario-derechos-infancia.pdf>.

- PEREDA, N. i RIVAS, E. (2018). *Bajo el mismo techo*. Madrid: Save the Children.
- AHUALLI, M., CACACE, A. i Buzón, M.J. (2015). *Espacios amigables para los niños*. Argentina: Save the Children.
- GREIJER, S. i DOEK, J. (2016). *Orientaciones terminológicas para la protección de niñas, niños y adolescentes contra la explotación y el abuso sexual*. Luxemburg. Luxemburg: End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes.
- Agencia Global de Noticias, amb el suport d'UNICEF (2008) *Manual de niñez y periodismo*. Asunción, Paraguai: ed. Agencia Global de Noticias.

5.2 NORMATIVA

- Constitució Espanyola. *Boletín Oficial del Estado* núm. 31, de 29 de desembre de 1978. Recuperat d'<https://www.boe.es/buscar/pdf/1978/BOE-A-1978-31229-consolidado.pdf>.
- Fons de les Nacions Unides per a la Infància (2006). *Convenció sobre els drets del xiquet*. Recuperat d'<https://www.un.org/es/events/childrenday/pdf/derechos.pdf>.
- Recomanació Rec (2006) 19, del Comité de Ministres del Consell d'Europa.

Recuperat d'<https://www.mscbs.gob.es/ssi/familiasInfancia/parentalidadPos2012/docs/informeRecomendacion.pdf>.

- Observació general núm. 14 (2013), sobre el dret del xiquet perquè el seu interès superior siga una consideració primordial (art. 3, §1). Comité dels Drets del Xiquet.

Recuperat d'<https://www.refworld.org.es/docid/51ef9aa14.html>.

- Generalitat Valenciana. Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives. Instruccions relatives a la derivació, seguiment i intervenció de la xarxa d'emancipació de la Comunitat Valenciana.

Recuperat d'<http://www.inclusio.gva.es/es/web/menor/directrices-instrucciones-acuerdos-y-circulares>.

- Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. València, Espanya, 24 de desembre de 2018.
- Reial decret de 24 de juliol de 1889, pel qual es publica el Codi Civil. *Boletín Oficial del Estado*. Madrid, Espanya, 25 de juliol de 1889.
- Llei 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. València, Espanya, 21 de febrer de 2019.

6. GLOSSARI ALFABÈTIC

A

• Abús sexual de xiquets, xiquetes i adolescents	31	• Adolescència	3
• Acolliment d'urgència	11	• Adopció	14
• Acolliment en família educadora	10	• Adopció internacional	14
• Acolliment en família extensa	10	• Adopció oberta	14
• Acolliment especialitzat	11	• Adopció sense oferiment previ	14
• Acolliment familiar	10	• Agressió sexual de xiquetes, xiquets i adolescents	30
• Acolliment permanent	11	• Apàtrida	29
• Acolliment professionalitzat	11	• Asil	29
• Acolliment residencial	12	• Assetjament sexual a xiquetes, xiquets i adolescents	31
• Acolliment temporal	11		

B

• Barnahus	31	• Bon tracte	5

C

• Ciberassetjament pedòfil	32	• Consell local d'infància	22
• Comité drets del xiquet	22	• Convenció sobre els Drets del Xiquet	22
• Consell d'infància i adolescència de la Comunitat Valenciana	22	• Corrupció de xiquetes, xiquets i adolescents amb finalitats sexuals	32
• Consell infantil i adolescent del sistema de protecció	22	• Criança positiva	6

D

• Declaració de Drets del Xiquet	23	• Desplaçament per tractaments mèdics	20
• Delegació de la guarda amb finalitats d'adopció	10	• Desplaçament per vacances	21

- Delegacions de guarda per a estades, caps de setmana i vacances 13
- Desenvolupament integral 5
- Desplaçament per estudis 20
- Desplaçament temporal de persones menors d'edat estrangeres 20
- Drets humans 23

E

- Entitats de seguiment acolliment familiar 17
- Equip específic d'intervenció amb infància i adolescència (EEIIA) 17
- Equitat 5
- Espai amigable amb la infància i adolescència 24
- Espais de participació 24

F

- Format amigable 24

G

- Guarda 9
- Guarda mitjançant resolució judicial 9
- Guarda provisional 9
- Guarda voluntària 10

I

- Inclusió 5
- Infància 2
- Interés superior del xiquet, xiqueta o adolescent 7
- Intervenció familiar 6

J

- Jove/joves/joventut 4

L

- Llar 12
- Llar d'acolliment general 13
- Llar d'emancipació 18
- Llar de recepció 12
- Llar específica per a problemes greus de conducta 13
- Llibre de vida 18

M

• Majoria d'edat	4	• Migració	28
• Mesura socioeducativa	15	• Migrants en situació administrativa irregular	28

N

• Nacionalització	28	• Niñes	3

O

• Observatori valencià de la infància i l'adolescència	24

P

• Participació infantil i adolescent	25	• Programes de medi obert	16
• Pàtria potestat	7	• Programes de preparació per a la vida independent	18
• Persones menors d'edat perpetradores	33	• Programes de respir a l'acolliment familiar	11
• Pla de protecció	17	• Prova preconstituïda	33
• Privació de llibertat	16	• Punt de trobada familiar	19

R

• Refugiat o refugiada	29	• Residència de recepció	12
• Registre de famílies acollidores	12	• Residència específica per a problemes greus de conducta	13
• Residència	12	• Residències socioeducatives per a persones menors d'edat en conflicte amb la llei	16
• Residència d'acolliment general	13	• Reunificació familiar	29

S

• Servei d'atenció psicològica a XXA que han patit abús sexual i/o explotació sexual, així com a persones menors d'edat perpetradores	33	• Sistema penal juvenil	15

- Servei de suport a l'emancipació i autonomia personal 18
- Serveis d'atenció diürna d'inserció sociolaboral 19
- Serveis d'atenció diürna de suport convivencial i educatiu 19
- Sèxting 32
- Situació de desemparament 8
- Situació de risc 8
- Subjecte de drets 25

T

- Tocaments sexuals a xiquetes, xiquets o adolescents 32
- Tràfic de xiquetes, xiquets i adolescents 34
- Tutela 9

U

- Unitats externes d'emancipació 18

V

- Valoració d'idoneïtat 15
- Valoració de l'aptitud 12
- Victimització primària 34
- Victimització secundària 34
- Victimització terciària 34
- Violació d'una xiqueta, un xiquet o un adolescent 31
- Violència 30
- Violència sexual contra xiquets, xiquetes i adolescents 30

X

- Xiquet, xiqueta o adolescent 2
- Xiqueta, xiquet o adolescent "utilitzat" o "explotat" en la pornografia o en materials pornogràfics 32
- Xiquetes, xiquets i adolescents en (situació de) prostitució 32
- Xiquets, xiquetes i adolescents migrants sense referents familiars 28
- Xiquets, xiquetes, adolescents amb discapacitat o amb diversitat funcional 27

GENERALITAT VALENCIANA

Vicepresidència i Conselleria
d'Igualtat i Polítiques Inclusives